

LJUDMILA PETRUŠEVSKA

BILA JEDNOM JEDNA
ŽENA KOJA
JE ŽELELA
DA UBIJE
DETE IZ KOMŠILUKA

(strašne bajke i priče)

S ruskog preveli

Dušan Patić i Melina Panaotović

SADRŽAJ

PESME ISTOČNIH SLOVENA

SLUČAJ U SOKOLJNIKIMA	9
MAJČINSKI POZDRAV	15
NOVI REJON	19
ŽENA	25
U MALOJ KUĆI	29
OSVETA	33
CRNA PUDLICA	37

ALEGORIJE

HIGIJENA	43
NOVA DUŠA	54
NOVI ROBINZONI	61
ČUDO	76

REKVIJEMI

BOG POSEJDON	97
KUĆA SA FONTANOM	100

SENKA ŽIVOTA	110
DVA CARSTVA	115
NEKO JE U KUĆI	123

BAJKE

OTAC	139
MAJČICA-KUPUS	146
NINA KOMAROVA	153
MARILENINA TAJNA	157
SA ONE STRANE ZIDA	174
ZAVEŠTANJE STAROG MONAHA	185
CRNI KAPUT	199

POSTMODERNISTIČKA PROZA, STASALA NA TRADICIJI RUSKE KLASIČNE KNJIŽEVNOSTI	213
--	-----

O AUTORKI	219
-----------------	-----

PESME
ISTOČNIH SLOVENA

Preveo: *Dušan Patić*

SLUČAJ U SOKOLJNIKIMA

Na početku rata, u Moskvi je živela jedna žena po imenu Lida. Njen muž je bio pilot, i ona ga nije mnogo volela, ali su živeli prilično dobro. Kada je počeo rat, muža su ostavili da služi u okolini Moskve, a Lida ga je posećivala na aerodromu. Jednoga dana je došla i rekoše joj da su avion njenog muža oborili nedaleko od aerodroma i da će sutra biti sahrana.

Lida je bila na sahrani, videla tri zatvorena kovčega, a zatim se vratila u svoju moskovsku sobu, i tu ju je čekao zvaničan poziv za kopanje protivavionskih rovova. Vratila se kući već početkom jeseni i s vremena na vreme je počela da primećuje da je prati neki mladić veoma čudnog izgleda – mršav, bleđ i izmožden. Sretala ga je na ulici, u prodavnici, gde je dobijala robu za bonove, na putu do posla. Jedne večeri, u stanu se oglasilo zvonce, i Lida je otvorila. Pred vratima je stajao taj čovek, koji izgovori: „Lido, zar me ne prepoznaješ? Ja sam tvoj muž.“ Ispostavilo se da ga uopšte nisu sahranili, zakopali u zemlju, već ga je vazdušni talas bacio na drveće, i odlučio je da se više ne vraća na front. Kako je živio više od dva meseca, Lida nije zapitkivala, kazao joj je da je sve sa sebe ostavio u šumi i da je nabavio civilnu odeću u napuštenoj kući.

I tako oni krenuše da žive. Lida se jako bojala da komšije ne saznaju za to, no sve je prošlo bez posledica, gotovo svi su tih

meseci evakuisani iz Moskve. Jedanput Lidin muž reče da se približava zima, moraju da odu da zakopaju tu uniformu, koju je ostavio u grmlju, inače će je neko naći.

Lida je uzela od domarke kratku lopatu i pošli su na put. Trebalo je da idu tramvajem do okruga Sokoljniki, zatim dugo da hodaju šumom, uz neki potok. Niko ih nije zaustavio, i napokon su predveče došli do širokog proplanka, na čijoj ivici se nalazio veliki krater. Već se mračilo. Muž je saopštio ženi da je bez snage, a neophodno je zakopati ovu jamu, jer se setio da je bacio uniformu u nju. Lida je zavirila tamo i, zaista, ugledala je dole nešto nalik na pilotski kombinezon. Počela je da baca odozgo zemlju, a njen muž se mnogo žurio, pošto je postajalo sasvim mračno. Zakopavala je krater tri sata, a onda postala svesna da njenog muža nema. Lida se uplašila, krenula je da ga traži, trči, umalo je pala u jamu i tada je videla da se na dnu kratera pomiče kombinezon. Lida se dala u bekstvo. U šumi je vladao potpuni mrak, međutim, Lida je ipak došla u zoru do tramvaja, pošla kući i legla da spava.

A u snu joj se javio muž i kazao: „Hvala ti što si me sahranila.“

RUKA

Za vreme rata, jednom pukovniku poslala žena pismo gde veli da je veoma tužna i moli ga da dođe, zato što se boji da će umreti ne videvši ga. Pukovnik je počeo da traži odsustvo, upravo pre toga je dobio odlikovanje, i dali su mu tri dana dopusta. Doleteo je avionom, no sat vremena pre njegovog dolaska žena mu je umrla. Kratko je zaplakao, sahranio ženu i krenuo nazad vozom, kada je iznenada otkrio da je izgubio partijsku knjižicu. Prekopao je sve stvari, došao natrag u tu železničku stanicu odakle je otišao, sve to s velikim poteškoćama, ali ništa nije našao i posle svega se vratio kući. Tamo je zaspao, a noću mu se ukazala žena, koja reče da je partijska knjižica kod nje u kovčegu sa leve strane, ispala je kada ju je pukovnik ljubio. Žena je takođe rekla pukovniku da joj ne podiže pokrov s lica.

Pukovnik je uradio onako kako mu je govorila žena: iskopao je kovčeg, otvorio ga, kraj ženinog ramena pronašao je svoju partijsku knjižicu, međutim, nije mogao da se uzdrži i podigao je maramu sa ženinog lica. Žena je ležala kao da je živa, samo joj je na levom obrazu bio crvić. Pukovnik je rukom otresao crvića, pokrio ženino lice pokrivačem, i ponovo su zakopali kovčeg.

Sada je već imao sasvim malo vremena, i otišao je na aerodrom. Avion koji mu je bio potreban nije bio tamo, ali ga je neočekivano neki pilot u nagorelom kombinezonu pozvao u

stranu i kazao da leti upravo u te krajeve kud i pukovnik treba, i da će ga odvesti. Pukovnik se začudio, odakle pilot zna kud on treba da ide, i odjednom je shvatio da je to isti pilot koji ga je vozio kući.

„Šta vam je?“, upita pukovnik.

„Ma malko sam se razbio“, odgovori pilot. „Baš na povratku. No dobro. Odvešću vas, znam gde želite, meni je to usput.“

Leteli su noću. Pukovnik je sedeo na gvozdenoj klupi, koja se protezala duž aviona, i čudio se kako ovaj avion uopšte leti. Unutrašnjost aviona bila je veoma izvitoperena, svukud su visili odlomljeni komadići, pod nogama se kotrljao neki nagoreli trupac, jako je mirisalo na izgorelo meso. Doleteli su vrlo brzo, pukovnik je ponovo upitao da li su stigli na pravo mesto, a pilot je rekao da su tačno gde treba. „Zašto vam je avion u ovakvom stanju?“, prigovorio je pukovnik, a pilot odgovori da ga je uvek sređivao navigator, a on je maločas izgoreo. I počeo je da izvlači nagoreli trupac iz aviona s rečima: „Ovo je moj navigator.“

Avion se nalazio na čistini, a unaokolo su se vrzmali ranjenici. Sa svih strana je bila šuma, u daljini je gorela logorska vatra, sred razbijenih mašina i topova ležali su i sedeli ljudi, neko je stajao, a neko koračao između drugih.

„Gde si me doveo, gade?“, povika pukovnik. „Zar je ovo moj aerodrom?“

„Ovo je sada vaša jedinica“, odgovori pilot. „Odakle sam vas poveo, tamo sam vas i doveo.“

Pukovnik je razumeo da se njegov puk nalazi u obruču, potučen do nogu, i prokleo je sve na svetu, uključujući i svog pilota, koji se sve vreme petljao s trupcem, nazivajući ga navigatorom, i umoljavao ga da ustane i pođe.

„Pa dobro, započecemo evakuaciju“, oglasi se pukovnik, „najpre štapski dokumenti, pukovska zastava i naročito teško ranjeni.“

„Ovaj avion više nikud neće da poleti“, primeti pilot.

Pukovnik je izvukao pištolj i izjavio da će na licu mesta ustreliti pilota zbog neizvršavanja naređenja. Pa i pored toga, pilot je zviždukao i bez prestanka je podizao trupac čas na jednu, čas na drugu stranu na zemlju sa rečima: „Pa hajde, idemo“.

Pukovnik je pucao, no, očigledno, nije pogodio, jer je pilot i dalje nastavljao da mrmlja svoje „idemo, idemo“, a u isto vreme razleglo se brujanje mašina, i na čistinu je izbila kolona nemačkih kamiona sa vojnicima.

Pukovnik se sakrio u travi iza nekog brežuljka, vozila su se približavala i približavala, međutim, nikakvog ni pucanja, ni komandi, niti zaustavljanja motora nije bilo. Nakon deset minuta vozila su prošla, pukovnik je podigao glavu – pilot se još petljao s nagorelim trupcem, u daljini kraj logorske vatre sedeli su, ležali i šetali ljudi. Pukovnik je ustao i otišao do logorske vatre. On nikog unaokolo nije prepoznavao, to uopšte nije bio njegov puk, tu su bili i pešadija i artiljerci, i bog zna ko još, svi u pocepanim uniformama, s otvorenim ranama na rukama, nogama, stomaku, samo su im lica bila čista. Ljudi su tiho pričali. Pored same logorske vatre, leđima okrenuta prema pukovniku, nalazila se žena u tamnoj civilnoj haljini i s maramom na glavi.

„Ko je ovde najstariji po činu, izvestite o situaciji“, obrati se pukovnik.

Niko se nije pomerio, niko nije obratio pažnju na to da je pukovnik počeo da puca, ali kada je pilot dovaljao nagoreli

trupac do logorske vatre, svi su pomogli da se ovaj „navigator“, kako ga je nazivao pilot, prebaci na logorsku vatru i samim tim su utulili plamen. Postalo je potpuno mračno.

Pukovnik je sav drhtao od hladnoće i krenuo je da psuje da se sada uopšte neće ogrijati, od takvog trupca vatra ne može da se rasplamsa.

I onda žena, ne okrećući se, reče:

„Zbog čega si me pogledao, zašto si podigao pokrivač, sad će ti se osušiti ruka.“

Bio je to to glas njegove žene.

Pukovnik se onesvestio, a kada se probudio, video je da se nalazi u bolnici. Ispričali su mu da su ga našli na groblju, kraj ženinog groba, i da je ruka, na kojoj je ležao, jako povređena i da će se sada, možda, osušiti.

MAJČINSKI POZDRAV

Jedan mladić po imenu Oleg ostade bez oca i majke kada mu je umrla mati. Preostala mu je samo sestra, a otac, s druge strane, premda je i bio živ, kako se potom ispostavilo, nije bio Olegov otac. Otac je bio neki muškarac s kojim se majka viđala kada je već bila udata. Oleg je to doznao kad je počeo da prebira papire preminule majke, nadajući se da će saznati nešto više o njoj. Ovde je i pronašao dokument, naime pismo, u kojem je nepoznati čovek pisao da ima porodicu i da nema pravo da napusti dvoje dece zbog jednog budućeg ne zna se čijeg deteta. Pismo je bilo datirano. Prema tome, mati je htela da neposredno pre porođaja ostavi svog muža i da se uda za drugog čoveka, a to znači da je zaista sve bilo tako kako je jednom prilikom Olegova starija sestra nagovestila u razgovoru s njim, nagoveštavajući to osvetoljubivo i zlobno. Mladić je, otkrivši to pismo, krenuo automatski da prebira papire i pronašao je crni zavežljaj sa fotografijama, na kojima je njegova majka bila prikazana u različitim fazama svlačenja, uključujući i golotinju. Sve je to bilo snimljeno teatralno, majka je čak i gola imala na sebi dugačak šal, i sve je to bio veliki udarac za mladića. Od rođaka je čuo da je majka u mladosti bila poznata po svojoj lepoti, ali na fotografijama je to već bila žena od trideset pet godina, zgodna, no ne naročito lepa, prosto dobrodržea.

Nakon tog udarca mladić je – a imao je šesnaest godina – batalio školu, batalio je sve i dve godine sve do vojske ništa nije radio, nikoga nije slušao, jeo je šta je bilo u kući u frižideru, odlazio kada su se otac i sestra vraćali kući, dolazio kad su spavali. Potpuno je malaksao, a njegov otac je svojim autoritetom postigao da ga pregleda lekarska komisija da bi mu dala penziju zbog šizofrenije, međutim, u poslednjem trenutku, pre same komisije, otac je umro noću u vlastitoj postelji, i sve je propalo. Sestra je brzo zamenila stan, ostavivši Olega samog u njegovoj sobi, i on je ubrzo otišao u vojsku.

Tamo je bio umešan u incident: zajedno s drugim vojnicima postavili su ga na planinsku stazu, na prolaz, kroz koji je morao da prođe zatvorenik koji je pobegao iz kolonije. Ovaj zatvorenik je bio na slobodi već oko mesec dana, uspeo je da na svom putu ubije petoro, među kojima je bila i devojka, i približavao se jedinom planinskom prolazu, kroz koji je vodio put do Velike zemlje, odnosno u evropski deo. Prema svim podacima, zek nije trebalo da se uskoro pojavi, ali su zasedu na stazi postavili blagovremeno, tri dana ranije, ko će ga znati kakvim prevozom bi mogao da se posluži begunac. Zasedu su vršili Oleg, vodnik i još trojica vojnika, sedeli su iza velikog kamena, položivši na njega automate. Naizmenično su se smenjivali, i upravo za vreme Olegovog dežurstva na stazi se pojavio čovek, čiju fotografiju su im pokazali pre kratkog vremena. I Oleg nije izdržao i ustrelio ga je, a zatim se ispostavilo da je to bio drugi čovek, slobodni kolonista, koji je već odležao kaznu i probijao se takođe, doduše ilegalno, kući u Rusiju. Pravi zločinac je pak bio uhvaćen na susednom prolazu. S Olegom su postupili dobro, proglasili su ga privremeno neuračunljivim, smestili u bolnicu,

a onda otpustili iz vojske kao nesposobnog za vojnu službu, i on je još jeftino prošao, jer je žena slobodnog koloniste, priča se, neprestano tražila tog nenormalnog vojnika, koji joj je ubio muža, što je tek nekoliko koraka povredio granicu svog naselja – prolazom je prolazila administrativna granica oblasti.

Oleg se vratio kući. Bio je već skoro sasvim ćelav, jedan za drugim ispadali su mu zubi, nije bilo ničega za jelo, nije se imalo kud osim da ide da radi kao fizikalac. Međutim, starija sestra se neočekivano pojavila u njegovom životu, uzela je sve u svoje ruke, upisala Olega u tehničku školu, pospremila sobu, donosila mu hranu i novac, iako mu u potpunosti nije bila rođena sestra i nikada ga ranije nije volela. Jedne večeri, kada se spremala da ode, ona je između ostalog rekla:

„Ne veruj u ono što sam ti tada napričala u vezi s majkom, to je naš otac sumnjao u nju, bio je on težak čovek i mogao je da izludi bilo koga.“

I ona je otišla.

Posle sestrinog odlaska, Oleg je otvorio kofer i počeo da kopa po papirima, među kojima se nalazilo pismo, no pronašao je jedino koverat u kojem je bila fotografija majčine sahrane. U tom istom crnom zavežljaju, gde je Oleg očekivao da će videti golišave fotografije svoje majke, nalazio se samo crni papirić, veoma star i trošan, i kada je Oleg krenuo da ga izvlači, on se odmah raspao u prah.

Oleg je počeo da prolistava papire i na svakom koraku je čitao majčina pisma ocu, u kojima se govorilo o ljubavi, o vernosti, o Olegu i kako je on nalik na oca. Oleg je preplakao čitavo veče, suze su mu nehотиčno tekle iz očiju, a sledećeg jutra je krenuo da čeka sestru, da joj ispriča kako je poludeo sa šesnaest

godina i da je video ono čega nije bilo, i da je zbog toga štaviše i ubio čoveka, posve drugačijeg od fotografije, po kojoj ga je bilo potrebno prepoznati.

Ali on nikada nije dočekao sestru, ona je, očividno, zaboravila na njega, pa i on je ubrzo, zaokupljen vlastitim životom, zaboravio na nju. Svršio je tehničku školu, potom visoku školu, oženio se, dobio decu.

Pri čemu je on bio crnook, njegova žena crnooka brineta, a oba sina su ispala plavokosa i s plavim očima, u dlaku isto poput pokojne majke, njihove bake.

Jednog dana, žena je odjednom predložila da posete grob njegove majke. S mukom su pronašli grob, na starom groblju nadgrobni spomenici su stajali strašno načičkani, i na majčinom grobu se iznenada pokazao drugi nadgrobni spomenik, nešto manji.

„Verovatno, moj otac“, reče Oleg, koji nije sahranjivao oca.

„Ne, pročitaj, ovo je tvoja rođena sestra“, odgovorila je žena.

Oleg se užasnua da je tako mogao da zaboravi na svoju sestru, nagnuo se prema ploči i pročitao natpis. To je stvarno bila njegova sestra.

„Jedino je datum smrti nešto pobrkan“, izgovori, „sestra mi je dolazila kudikamo kasnije od ovog datuma smrti, kada sam se vratio iz vojske. Pa već sam ti ispričao, ona me je podigla na noge, bukvalno me je vratila u život. Bio sam mlad i zbog sitnica sam izgubio razum.“

„To nije moguće, oni ne brkaju datume“, odgovori žena.

„To si ti pobrkao. Koje godine si se vratio iz vojske?“

I počese da se prepiru, stojeći uz ivicu zapuštenog i zaraslog groba, a korov, koji je jako izrastao tokom leta, dodirivao im je kolena, sve dok nisu krenuli da ga pleve.